

27 юни 2018

НОВИНИ

ИНТЕРВЮТА

КОМЕНТАР

ПРОФИЛИ

ФОРУМ

НАКРАТКО

В МЕДИИТЕ

ОЩЕ

КОМЕНТАР

В светлината на чл. 5 § 4 от ЕКПЧ и Решение № 11/2016 на КС

Ефективният съдебен контрол върху задържането на малолетни и непълнолетни лица

15 ноември 2016, 08:45 | [Мария Димитрова*](#)

812

6

Ефективният
съдебен
контрол върху
задържането
на малолетни
и
непълнолетни
лица

На 4 октомври 2016 г. Конституционният съд се произнесе по конституционносъобразността на разпоредбата на чл. 37 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН). Делото беше образувано по искане на петчленен състав на Върховния административен съд. Вносителят изрично е посочил, че чл. 37 от ЗБППМН противоречи на чл. 30, ал. 3 от Конституцията, нарушението се състои в липса на средство за обжалване на разрешението на прокурора да продължи задържането на детето в Дом за временно настаняване на малолетни и непълнолетни към Министерство на вътрешните работи и е обосновано със заключенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делото "А. и други срещу България". С решението си Конституционният съд единодушно отхвърли искането, като посочи, че разрешението на прокурора за продължаване на задържането представлява административен акт, който подлежи на оспорване по общия ред, и поради това чл. 37 от ЗБППМН съответства на Конституцията.

Настоящото изложение има за цел да направи някои важни пояснения във връзка със същността на съдебния контрол върху задържането на малолетни и непълнолетни по чл. 37 от ЗБППМН, най-вече в светлината на чл. 5 § 4 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи (Конвенцията) и решението на ЕСПЧ по делото "А. и други срещу България". То не претендира за изчерпателност, а само маркира необходимостта от допълнителни гаранции за ефективността на посочения съдебен контрол.

Общите изисквания по чл. 5 § 4 от Конвенцията

По смисъла на чл. 5, ал. 4 от Конституцията Конвенцията има приоритет пред онези разпоредби от националното законодателство, които ѝ противоречат. Поради това националният закон трябва да съответства не само на Конституцията, но и на Конвенцията. Съгласно чл. 5 § 4 от Конвенцията и практиката на ЕСПЧ, всяко задържано лице има право на достъп до съд, който в рамките на съдебно производство бързо и ефективно да разгледа законността на задържането и да освободи задържаното лице, в случай че задържането е незаконно или произволно.

Според ЕСПЧ съдебният контрол по чл. 5 § 4 може да бъде изначален, когато съд постановява мярката, например настаняване в психиатрично заведение по Закона за здравето или настаняване в социално-педагогически интернат или възпитателно училище-интернат по ЗБППМН. Контролът върху законността на задържането може да бъде и последващ, когато задържането е постановено с акт на орган, който не е съд, но актът подлежи на обжалване или на някакъв друг съдебен контрол. Примери за това са задържането на чужденци в домове за временно настаняване по Закона за чужденците в Република България или задържането на обвиняем по реда на Наказателно-процесуалния кодекс.

Решението "А. и други срещу България" и неговото изпълнение

По делото „А. и други срещу България“ жалбоподателката Б. два пъти е била задържана в Дом за временно настаняване на малолетни и непълнолетни - на основание решение на местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни за периода от 10 до 27 май 2008 г. и на основание разрешение на прокурор за периода от 7 до 21 юли 2008 г. ЕСПЧ намира нарушение на чл. 5 § 4 от Конвенцията поради това, че двата органа не са съдебни (тоест липсва изначален съдебен контрол), а няма данни да е възможно тези актове да се оспорват пред съд. В заключение, държавата не е представила доказателства, че съществува ефективно вътрешноправно средство за защита по смисъла на чл. 5 § 4 при ограничаване на правото на лична свобода в подобни ситуации.

Следва да се подчертае, че, за да отговаря на критериите за ефективност, вътрешноправното средство за защита трябва да бъде ефективно не само на теория, но и на практика. Към момента на изготвяне на защитната позиция по делото (а и към настоящия момент), не е имало данни за

НОВИ | ЧЕТЕНИ | КОМЕНТИРАНИ

- 18:30 **Назначени са 31 младши прокурори към районните прокуратури**
- 17:04 **Предлагат дисциплинарни проверки срещу 6 длъжностни лица от затвора в Ловеч**
- 15:59 **Съдийската колегия на ВСС назначи 29 младши съдии в окръжните съдилища**
- 15:00 **3.5 млрд. лв. си плащат данъкоплатците, за да ги бият и ограбват**
- 14:11 **Главният прокурор на Сърбия Загорка Доловац е на посещение у нас**

ГОРЕЩО ВЪВ ФОРУМА

ВАС с лекция по морал и етика към оспоращите конкурса за нотариуси

5 мнения | последно в 23:27

Допустимо ли е съдия от ВКС /докладчик/ в Решение по молба за отмяна на...

213 мнения | последно в 20:39

Служебно-Адвокатска некомпетентност, сбъркана експертиза и...

7 мнения | последно в 20:21

подобна практика налице е. Поради това доказването, че такава средство съществува до ден днешен е трудна, ако не и невъзможна задача.

Решението "А. и други срещу България" е влязло в сила на 29 февруари 2012 г. и е задължително за Република България. Изпълнението на това решение е в процедура на наблюдение от Комитета на министрите на Съвета на Европа. Българската държава има задължение не само да плати присъденото обезщетение, което е сторено, но и да предприеме мерки за изпълнението му (така наречените общи мерки) с цел избягване на бъдещи подобни нарушения на Конвенцията.

Решение № 11 от 4 октомври 2016 г. на Конституционния съд и ефективността на прогласения съдебен контрол

Със сезирането на Конституционния съд през 2016 г. Върховният административен съд прави крачка напред в изпълнението на решението на ЕСПЧ. Както беше посочено по-горе, предмет на контрол за конституционност е разпоредбата на чл. 37 от ЗБППМН, според която престоят в домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни не може да бъде повече от 15 дни като престоят над 24 часа се разрешава от прокурора, а само в изключителни случаи, пак с разрешение на съответния прокурор, може да бъде продължен до 2 месеца.

FACEBOOK

Според Конституционния съд разпоредбата не е противоконституционна, тъй като разрешението на прокурора по чл. 37 от ЗБППМН е по същество индивидуален административен акт, който подлежи на оспорване по общия ред. Така Конституционният съд признава право на жалба срещу прокурорското разрешение и гарантира достъпа до съд на задържаното лице. Този подход, освен че декларира механизъм за съответствие на спорната разпоредба с Конституцията, изпълнява и първото условие на чл. 5 § 4 от Конвенцията - гарантирано е съдебно разглеждане на задържането.

Възниква обаче въпросът бърз и ефективен ли е този достъп съгласно изискванията на чл. 5 § 4 от Конвенцията. В своето решение Конституционният съд дава разяснения за процесуалния ред за разглеждане на подобни жалби, тъй като ЗБППМН не съдържа специални разпоредби в този смисъл. Следователно, както посочва Конституционният съд, прилага се общият режим за оспорване на административни актове по Глава десета на Административнопроцесуалния кодекс. Това разрешение обаче поставя няколко проблема.

На първо място, възниква въпросът кой ще подаде жалба. Не бива да се забравя, че задържани могат да бъдат малолетни лица, които нямат право да подават жалби, или непълнолетни без документи, чиято самоличност трябва да се установява, безнадзорни деца и др. Практически трудно можем да си представим, че задържаното лице ще може във всички случаи ефективно и информирано да упражни правото си на жалба.

На второ място, общият ред предвижда 14-дневен срок за обжалване и двуинстанционно производство. Както беше посочено по-горе, чл. 5 § 4 изисква бързина на съдебното производство. Общите срокове изключват това. Твърде вероятно е окончателното съдебно решение по дело, водено по общия ред, да бъде постановено, след като детето вече е пуснато на свобода. Това на практика обезсмисля съдебния контрол по смисъла на чл. 5 § 4, тъй като последната разпоредба изисква бързо разглеждане на задържането, докато лицето е задържано, и възможност лицето да бъде пуснато на свобода, ако съдът намери задържането за незаконно или произволно.

На трето място, съгласно общия ред и указанията, дадени в Решение № 11/2016 г. на Конституционния съд, жалбата срещу административния акт по правило спира изпълнението на акта. При липсата на изричен процесуален ред, регламентиращ задържането по ЗБППМН, въпросите, свързани с предварителното изпълнение на акта, допускането на такова изпълнение от съда или спирането му, ще създадат предпоставки за допълнително забавяне на съдебното производство и пречки пред ефективността му.

Възможни разрешения

С оглед преодоляване на горепосочените недостатъци и цялостно въвеждане на гаранциите по чл. 5 § 4, възможни изглеждат няколко разрешения.

Първото е административният съд, който ще разглежда подобни дела, да създаде практика, така че да се произнася изключително бързо по жалбите, а решението му да освободи лицето да е незабавно изпълняемо, независимо от последващо обжалване пред Върховния административен съд. Остава нерешен въпросът обаче за ефективното упражняване на правото на жалба, както и практическите трудности по организиране на бързо производство при липса на съответни законови разпоредби.

Друг възможен вариант са изменения de lege ferenda. Би могло да се помисли върху два подхода: а) с оглед оперативност да остане задържането с административен акт до 24 часа и евентуално до 72 часа с разрешение на прокурор, но в рамките на този срок да се предвиди автоматично изправяне пред съд в случай на нужда от продължаване на задържането (по подобие на мярката за неотклонение "задържане под стража"); или б) обжалване на акта на прокурора пред съд в най-кратки срокове (след анализ на възможностите за това кой е легитимиран да подаде жалба).

В заключение следва да се посочи, че ефективният и бърз съдебен контрол ще разреши проблема по горепосоченото осъдително решение и ще възпрепятства разглеждането по същество на бъдещи подобни оплаквания от ЕСПЧ, ще съответства на чл. 30 от Конституцията и чл. 5 § 4 от Конвенцията и най-вече ще гарантира, че при задържането на малолетни и непълнолетни лица действително е взет предвид най-добрият интерес на детето от съд в съдебно производство, съдържащо всички гаранции за справедливост.

* Авторът Мария Димитрова е правителствен агент в Дирекция "Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека" към Министерство на правосъдието. Настоящата статия е експертна и по никакъв начин не ангажира официалната позиция на Министерство на правосъдието. **Материалът е препечатан от сайта "Права на човека".**

КОМЕНТАРИ ОТ FACEBOOK

КОМЕНТАРИ ОТ ПРАВЕН СВЯТ [Започни с: Първите](#) | [Последните](#) [Коментирай ↓](#)

6

сдия СРС | **нерегистриран**

15 ноември 2016, 23:39

20

Браво на автора, много съдържателна и полезна статия. Дано я вземат предвид, мисля че и нов закон се подготвя.

Дообмислете това с предварителното изпълнение. Щом законът не го предвижда, трябва да има изрично (или пък подразбиращо се) произнасяне на органа, което съгл. АПК подлежи на по-бърз контрол.

5

***** | **нерегистриран**

15 ноември 2016, 15:23

00

Коментарът беше изтрит от модераторите, защото съдържаше вулгарни, нецензурни квалификации, обиди на расова, сексуална, етническа или верска основа или призиви към насилие по адрес на конкретни лица.

4

до номер 2 | **нерегистриран**

15 ноември 2016, 11:27

1-1

До коментар [#2] от "юрист":

Предвижда произнасяне от ОРГАН на СВ и това е прокурорът - дали да продължи задържането!!!

Изобщо не е така. Когато лице е задържано по ЗМВР-изобщо може да не бъде уведомен прокурор-ако не става дума за престъпление. (примерно-лицето е без документи-никакъв прокурор не се уведомява). И има проблем с 24 часовите задържания, точно с оглед на посочения текст от конституцията, който не се спазва.

3

Мария | **нерегистриран**

15 ноември 2016, 10:57

4 0

Проблемът с 24 часовото задържане по ЗМВР съвсем не е аналогичен, поне от гледна точка на Конвенцията.

Задържането до 24 часа е твърде кратко, за да възникне необходимост от бърз съдебен контрол и разпореждане за освобождаване по смисъла на чл. 5(4). При продължаване на задържането от прокурор до 72 часа по реда на НПК нещата се променят, в рамките на този срок задържаното лице вече трябва да има достъп до съд и тази възможност съществува в България чрез изправянето му пред съд за разглеждане на мярката. От друга страна си имаме и общия съдебен контрол на 24 часовото задържане, което си е изискване по чл. 13.

Съгласно ЗБППМН задържането на деца може да продължи до 2 месеца БЕЗ бърз съдебен контрол с възможност за освобождаване, а това е прекомерно дълъг период.

Вярно е, че има колебания в практиката на ЕСПЧ по въпроса за 24 часовото задържане, вкл. с дела срещу България. Все пак преобладаващо е мнението, че при толкова кратко задържане съдебният контрол по чл. 5 (4) се обезсмисля (виж Fox, Campbell and Hartley v. the UK, Slivenko v. Latvia, Baisiuev and Anzorov v. Georgia, Tomaszewsky v. Poland). Освен това практически е много трудно да се организира такъв контрол, а и органите на МВР вероятно трябва да разполагат с някаква оперативност.

Ще бъде хубаво някой ден Голямата камара на ЕСПЧ да разгледа този въпрос, за да се изчисти практиката.

2

юрист | **нерегистриран**

15 ноември 2016, 10:50

1 0

До коментар [#1] от "нерегистриран":

Аналогичен е проблемът и при 24 часовите задържания по ЗМВР. Съдът не се произнася незаавно, а след много месеци, когато задържането е отдавна приключило. Това е нарушение на чл 30 ал 3 от Конституцията-което предвижда съдът да се произнесе в срок от 24 часа. Реално погледнато няма механизъм, още докато тече задържането в поделението на МВР да има лице до достъп до съд-както го пише в Конституцията, и съдът незабавно да постанови освобождаването, или ,че задържането е законно.

Решението е същото-като посоченото в статията-или съдилищата да организират дежурства, за незабавно гледане на жалби срещу задържанията(макар,че имам съмнение, дали полицията ще изпращат подобни жалби до съда незабавно), или при всяко задържане-служебно да се праща копие от заповедта до дежурен съдия, който незабавно да се произнася по законността.

Предвижда произнасяне от ОРГАН на СВ и това е прокурорът - дали да продължи задържането!!!

1

| **нерегистриран**

15 ноември 2016, 09:04

1 -1

Аналогичен е проблемът и при 24 часовите задържания по ЗМВР. Съдът не се произнася незаавно, а след много месеци, когато задържането е отдавна приключило. Това е нарушение на чл 30 ал 3 от Конституцията-което предвижда съдът да се произнесе в срок от 24 часа.

Реално погледнато няма механизъм, още докато тече задържането в поделението на МВР да има лице до достъп до съд-както го пише в Конституцията, и съдът незабавно да постанови освобождаването, или ,че задържането е законно.

Решението е същото-като посоченото в статията-или съдилищата да организират дежурства, за незабавно гледане на жалби срещу задържанията(макар,че имам съмнение, дали полицията ще изпращат подобни жалби до съда незабавно), или при всяко задържане-служебно да се праща копие от заповедта до дежурен съдия, който незабавно да се произнася по законността.

ТВОЯТ КОМЕНТАР

Име

Ако сте регистрирани [влезте тук](#)
или
[се регистрирайте!](#)

Коментар

Снимка 1

No file chosen

Снимка 2

No file chosen

Снимка 3

No file chosen

Снимка 4

No file chosen

Снимка 5

No file chosen

Снимка 6

No file chosen

Въведете буквите и цифрите от кода в дясно

нов код

eg6fab

КОМЕНТИРАЙ

ПАРТНЬОРИ

Facebook

За нас

Реклама

Условия

Контакти

Новини

Коментар

Интервю

Галерия

Връзки

На кратко

RSS

ILAC

ПРАВЕН СВЯТ